

er der sket derude i de 165 Aar, der er gaaet. —

Mange Aar efter denne Udflytning blev 4 andre Gaarde, der laa nord og øst i Byen flyttet ud paa deres Jorder fra Byskellet i øst og ind mod Byen. En af disse er senere opkøbt af to af de andre, men de har ikke faaet Navnet Udflyttergaarde.

Truels Truelsen.

Et storslaact Bjergningsarbejde paa Lønne Strand i Kristian IV.s Dage

Kærgaard Birks Tingbog for 24. Februar 1643 rummer følgende Tingsvidne:

»Jon Vollesen i Lønne, Thue Christensen, Chr. Poulsen, Søren Joensen, Chr. Eskesen, Søren Pedersen, Søren Tuesen, Peder Tuesen, Peder Adersen, Chr. Poelsen, Peder Ifrsen, Hans Sørensen ibidem¹⁾, Anders Nielsen, Anders Vollesen ibidem, Chr. Hansen i Nebel, Frands Hansen, Tomis Eskesen, Chr. Christensen, Peder Eskesen, Mads Tuesen ibidem, Gøde Christensen i Seding, Jens Andersen i Hostrup²⁾, Jørgen Eskesen ibidem, Søren Jensen i Henneberg, Gunde Pedersen og Peder Laursen ibidem, Gøde Christensen i Klinting og Mikkel Christensen ibidem vunde med oprakt Finger og Helligaands Ed, at det er dem alle og enhver fuld vitterlig udi Guds Sandhed, at nu i næst forleden Sommer noget efter St. Hansdag Midsommer blev et Skib, som sagdes at have hjemme til Rodstoch indstormet for Lønne Strandside ud i en møget

stor Storm og Guds Vejr med dets Indladning Maalt³), som var mesten vaad og fordervet, og der samme Skib kom der for Landet, da var den store Mast med al opstander Vant, item alle Ankere og Tove, saa nær som Varp Ankeret⁴) ganske borte og udi Søen hagen og tilsat, saa vel som mesten af Tovværket til det hele Skib, undtagen opstander Vant til Fuekmasten og Musanmasten⁵), og efter at Skipperen nogen Tid lang efter dets Opstrandelse med sine Folk ved Skibet vare forbleven og lod erfare udi Ribe og andre Steder om Raad til Skibets Udhjelpelse, hvilke han ikke erlange kunde, efterdi enhver haffue syntes det umuligt, haffue hans egne Folk begyndt at brette paa Skibet og afbrødt Jernkøydørhengsler⁶) og andet, hvorfor bemeldte Per Byrgesen⁷) og Stephen Nielsen⁸) haffuer efter Skipperens egen Begæring afkøbt ham samme Skib, som der stod hen ved 100 Skaar⁹) fra Vandet, og er saa Skibet blevet standendis for Stranden ved et Fjerding Aars Tid, for de kunde faa nogen godt Folk af Varde og deromkring, som haver taget derudi med dennem, om samme Skib kunde igen bringes udi Floden, som dog syntes umueligt, og haver saa paa 6 Ugers Tid haft en ganske Haab Folk til sammen at graffue og arbejde derved, somme Dage 80 Personer, somme Dage 20 Personer, og somme Dage flere og somme Dage mindre, og haver derhos haft en ganske Hob Heste og Redskab til samme Arbejde, saa at det var den Dag, de kunde have 250 Heste, og med hver Par Heste arbejdet 4 Personer, hvorpaa gik en stor Bekostning, og der de havde mesten samme Arbejde færdig og mente at ville have faaet Skibet udi Floden, da kom en stor Storm og gjorde det saa slet igen¹⁰), som

der aldrig havde været arbejdet derved, og satte Skibet højere op paa Landet end som tilforn, saa vidt som Skibet var 2 Gange lang.

Saa maatte de atter til at slaa Bolwerch paa begge Sider ved Skibet neder til Vandet og at grave og arbejde derved paany en langsommelig Tid, indtil de da omsider fik Skibet i Floden, og haffde anvendt saadan en meget stor Omkostning, og som dennem syntes, fast mere end Skibet kunde være værd, foruden deres store Evindtyr, Liffsfare, Møje og Besværing, de dermed haver lidt og udstaaet; thi det var fast utroligt og mesten imod alle Menne-skers Forhaabning, at samme Skib skulde have kommet derud, hvilket aldrig tilforn, saa længe nogen kan mindes eller spørge, at nogen Skib, som der for Landet saa er indstrandet, kunde eller saa bringes udigjen.

Peder Byrgesen tog Vidnet¹¹⁾ «.

H. K. Kristensen.

NOTER: 1) Forkortelserne er opløst og Bogstaveringen gennemgaaende moderniseret. Ibidem = sammesteds. 2) Hostrup, her = Hovstrup i Henne Sogn. 3) Maaltt = Malt. 4) Varpankeret var et mindre Anker, der benyttes for at fastholde Skibet i en bestemt Retning og under Forhaling. 5) Fokkemast og Mesanmast. Da Stormasten ogsaa er nævnt, ser vi, at Talen er om et tremastet Skib. 6) Jernhængsler fra Køjedørene. 7) Peder Byrgesen var Ridefoged til Riberhus og Slotsskriver sammesteds. 1641 fæstede han en Halvgaard i Store Hebo og nogle Stufenge af Kronen og gav ikke mindre end 32 Rdl. i Indfæstning. Ved samme Tid blev han gift med Anne Nielsdatter Hebo, men hun døde allerede 5. Nov. 1642, 20 Aar gammel, i Barselseng, ogsaa Barnet, en Dreng, døde, før han blev døbt, og 13. Nov. »begravuis hederlig, dydrig oc gudfrygtig

Quinde Anna Nielsdatter, Peder Byrgesens udi Hebo. — 1645 skænker han den smukke Altertavle til Janderup Kirke, hvor han ogsaa havde en aaben Begravelse. Han er blevet gift paany. 21/11 1654 døbes hans Datter Lene. Hustruen hed Maren Hansdatter, og hun overlevede ham. Under Torstenssonskrigen gjorde han sin Egn store Tjenester ved at hjælpe og beskytte Egnens Folk, og over for Obersten paatalte han med Dygtighed Soldaters og Rytteres Overfald og Plyndringer, ligesom han fik Skatten nedsat. Han oplevede ogsaa de næste Krige med Karl Gustav og blev da selv udplyndret, bl. a. tog Brandenborgerne noget Gods, han og Sognepræsten havde skjult over Sakristiet i Janderup Kirke, hvor han havde taget nogle Sten ud og atter indmuret dem. Krigstiden har nok taget haardt paa ham, for 20. Jan. 1661 »begravedes den Danemand Per Byrgesen.« (Janderup Kirkebog; Danske Sml. II, 22, 36, Traps Danmark VIII 461; V. Herreds Tingbog 1662 28/6, 1663 15/1, 24/1. Riberhus Lensregnskaber 1641 og 1653.).

8) Stephen Nielsen, f. ca. 1604, † 1665, var 1637 Borger i Varde, allerede 1639 var han Raadmand og fra 1656 til sin Død Borgmester. (Lindberg Nielsen: Varde). Det er antagelig P. Byrgesen, der selv ejede et Skib, en Fiskerbaad ved Sønderside, og desuden som Ridefoged nød Sandtolden af et andet, der havde kunnet vurdere det strandede Skib, som har faaet Idéen til atter at bringe det flot, og som har ledet det store Arbejde, men som af Hensyn til den store økonomiske Risiko er gaaet i Kompagni med den rige Stephen Nielsen. 9) Et Skaar = 3 Alen. 10) Det ser ud til, at man fra Skibet ud til Havet har gravet en Kanal med Bolværk paa begge Sider, for at Sandet ikke skulde skride sammen og fylde Kanalen. At Stormen gjorde det »slet igen«, vil da sige, at den jævuede det hele ud, saa den opgravede store Mængde Sand og Kanalen blev en plan Flade. Sidste Gang lykkedes det. Skibet tømtes naturligvis for sin Last, for at det kunde ligge saa højt som muligt, og paa Højvande er det da slæbt ud gennem Renden. 11) Grunden til, at P. Byrgesen tog Tingsvidnet, er sikkert den, at han har villet benytte det som Adkomst, som et Bevis for sin Ejendomsret til Skibet, en Slags Skøde.